

Psikanalitik Yorum

Mustafa Altun

24 Mart 2003

"İnsanın iç dünyası ancak kendine verilmiştir ve başka bir insanın doğrudan algısına kapalıdır. Terapist bu iç dünyayı, ancak jest ve mimiklerden, davranışlardan, ama özellikle bu iç dünyanın özne tarafından dile getirilmesinden yola çıkarak, dolayısıyla anlayabilir." (Saffet Murat Tura, Frued'dan Lacan'a Psikanaliz, Ayrıntı Yayınları, 1988, s.31.) Burada psikanalistin yaptığı şeyin bir tür yorumlama olduğu gerçeğini yakalıyoruz. Normal insanların da birbirlerini bu anlamda "yorumladıkları" düşünülürse, yapılan şeyin ruhtan ruha, insandan insana bir aktarma ve bunun sonucunda bir yorumlama ya da "anlamlandırma" olduğunu söyleyebiliriz. Tabii psikanalistin "hasta" kavramı üzerine yoğunlaştığını ve insanı bir araştırma ve inceleme nesnesi olarak gördüğünü unutmamak kaydıyla.

İç dünya gerçeğini dıştan kavramayı amaçlayan bu çabanın ne kadar başarılı olduğu da tartışma götürür. Çünkü Frued'dan sonra onun psikanaliz kuramına yönelik yoğun ve mantıklı eleştiriler yapılmıştır. Tura, bu eleştirileri haklı gösterecek deliller getiriyor bize.

Benim burada kendi adıma üzerinde durmak istediğim asıl nokta, insanın dilinden hareketle ne ölçüde tanınabileceğidir. Çünkü kimi düşünürlere göre dil ve düşünce arasında özdeşlik söz konusudur. Eskilerin tabiriyle "Uslub-ı beyan, aynıyla insan" demektir. Yani kişi ifadeleriyle kendini ele vermektedir. Öyleyse her konuşulan sözün kişinin gerçeğine ulaşmada birer delil olduğunu söylemek gerek. Niyetleri, hedefleri, istekleri, kendine yönelik düşünceleri... hemen herşey kişinin diline yansır.

Ancak bu yansıyan şeyin gerçeğine ulaşmada yine de zorluklar vardır. Çünkü cümlelerin çözümlemesi onu çözümleyen kişinin gerçeğinden soyutlanamaz. Çözümleyici insanın önyargıları, birikimleri, tecrübeleri çözümlenen kişinin kendi gerçeğinden çoğunlukla uzaktır. Tura'nın belirttiği nokta bu anlamda doğrudur: "Kişinin iç dünyası yalnızca kendisine verilmiştir."

Anlambilimci John Condon, "Taş ve sopalar kemiklerimizi kırabilir ancak bu geçicidir, fakat kelimelerin açtığı yara bunlardan daha derin ve kalıcı izler bırakır." diyor. Tura'yı destekleyen bir başka düşünce. Çözümleyicinin bir insan olduğu düşünülürse, onun çözümlenen insana olan konumu, çözümlenmeyi öznel ya da nesnel kılabilir.

Sanırım insanı "anlamalı" kılmak o kadar da kolay bir iş değil. Çünkü her insan bir âlem, içinde milyarlarca yıldızın, gezegenin kaynadığı bir âlem.

Şeyh Galib'in o güzel beyti aklıma geliyor son cümleleri yazarken:

"Hoşça bak zâtına kim zübde-i âlemsin sen
Merdüm-i dîde-i ekvân olan âdemsin sen"